

Övergripande riktlinjer för bidrag och ersättningar enligt Viltskadeförordningen avseende rovdjur

Nedanstående riktlinjer ska ses som ett **komplement till Viltskadeförordningen** och gäller endast för bidrag och ersättningar ur viltskademedlen och de skador rovdjur orsakar. För Jordbruksverkets bidrag kan andra riktlinjer gälla. Riktlinjer för skador uppkomna av fredade fåglar hanteras i *Länsstyrelsens handlingsplan för skador på gröda orsakade av stora fåglar*. För jaktbart vilt gäller grundprincipen att viltskador regleras genom jakt och skydds jakt i enlighet med Jaktförordningen.

Allmänt om bidrag till förebyggande åtgärder

Hos Länsstyrelsen kan du söka bidrag till åtgärder för att förebygga rovdjursskador. Bidrag kan sökas från två olika finansiärer, beroende på om marken uppfyller definitionen på jordbruksmark eller inte.

- *Ansökan från Jordbruksverkets Landsbygdsprogram*. För att ansöka om stängselbidrag från Landsbygdsprogrammet krävs det att marken som ska stängslas uppfyller definitionen på godkänd jordbruksmark, det vill säga är berättigad till gårdsstöd eller har miljöersättning. För mer information kontakta Länsstyrelsens Lantbruksenhet. Observera att nedanstående riktlinjer inte gäller Landsbygdsprogrammet.
- *Ansökan om bidrag för att förebygga viltskada*, från Naturvårdsverkets viltskademedel. Från viltskademedlen kan du bland annat söka bidrag för rovdjursavvisande stängsel på mark som inte är blocklagd, tex små betesmarker samt skogsbete. För mer information kontakta Länsstyrelsen, enheten Djurskydd & Vilt.

Bidrag till rovdjursavvisande stängsel

Ett sätt att skydda sina tamdjur är att sätta upp ett rovdjursavvisande stängsel. För att stängslet ska godkännas som rovdjursavvisande ska det vara uppsatt enligt Viltskadecenters riktlinjer stängselrekommendationer 2015, och besiktigt av Länsstyrelsens besiktningsman. I Viltskadecenters "Stängselhandbok" finns ytterligare råd om material och uppsättning.

Normalt lämnas bidrag till rovdjursavvisande stängsel på icke blocklagd mark enligt följande prioriteringsordning:

Normalt lämnas bidrag till rovdjursavvisande stängsel på icke blocklagd mark enligt följande prioriteringsordning:

1. Tamdjur vid sätrar och på skärgårdsöar (främst nattfällor)
2. Besättningar av får, get och alpacka samt bigårdar
3. Nöt och häst (främst mindre del av betesmark, natt-, kalvnings- eller fölningsfällor)

Utrotningshotade lantraser, djur på värdefulla betesmarker ur naturvårdssynpunkt och djurbesättningar/bigårdar som redan haft angrepp, prioriteras.

Ansökningar om medel till förebyggande åtgärder hanteras under hela året. Utbetalning sker efter att stängslet besiktigats och godkänts.

Villkor och förutsättningar för bidrag till rovdjursavvisande stängsel

- Schablonbidrag om 50 kr/stängselmeter lämnas för uppsättning av nytt rovdjursavvisande stängsel.
- Halverat schablonbidrag lämnas för komplettering av befintliga stängsel.
- Bidraget är inte beroende av om djurhållaren lejt arbetet eller utfört det själv.
- Länsstyrelsens besiktningsmän kan ge råd inför stängslingen. De besiktigar och godkänner uppsatta rovdjursavvisande stängsel innan bidrag betalas ut, samt kan under åren kontrollera att stängslen uppfyller kraven.
- Stängslet ska sättas upp på angiven fastighet på mark som utnyttjas under minst fem betessäsonger framöver. Om djurhållaren inte själv äger den mark som är aktuell för stängsling ska sökanden bifoga en kopia av arrendekontrakt eller jämförbart avtal som visar att djurhållaren har rätt att låta sina djur beta marken under minst fem betessäsonger.
- Tillsyn och skötsel av bidragsbeviljat stängsel ansvarar sökanden för. Brister i stängslets funktion kan innebära att ersättning inte beviljas för eventuella framtida skador på tamdjur orsakade av rovdjur.
- Om bidraget inte nyttjas för avsett ändamål eller om sökande i något väsentligt avseende inte följer villkoren i övrigt för bidraget, förfaller rätten till det. Återbetalning av hela eller del av bidraget kan då bli aktuellt.

- Normalt ska stängsling hinnas med under en betessäsong. Endast i undantagsfall ges bidrag till omfattande stängslingsarbeten som sträcker sig över mer än ett år. Rovdjursavvisande stängsel sätts runt om hela betet. Mindre fållor innanför detta får inga bidrag.
- Länsstyrelsen ersätter ej kostnader som uppkommit genom oförutsedda händelser, t.ex. då elaggregat skadas av åska eller då vilda djur eller väderförhållanden orsakat skador på stängslet. Sådana kostnader täcks av brukaren och dennes försäkring.

Får och get

Bidrag till förebyggande åtgärder lämnas då besättningen består av minst 10 tackor/getter, som skydd för mindre besättningar av utrotningshotade lantraser, samt på platser som är särskilt angelägna ur ett naturvårdsperspektiv att de blir betade.

Nöt och häst

Skador på nöt är sällsynt och skador på häst extremt sällsynt. Bidrag till förebyggande åtgärder lämnas därför endast i särskilda fall, eftersom kostnaden vanligen inte kan anses stå i rimlig proportion till risken för skada. Bidrag ges då endast för att täcka stängsling av en mindre del av betesmark. Särskilda fall kan vara då besiktning visat att ett angrepp på nöt eller häst redan kan ha skett, eller då besättningar av utrotningshotade lantraser av nöt och häst behöver skydd. Andra fall kan vara nöt- eller hästuppfödare som har dräktiga eller nyss födda djur ute på bete. Då kan bidrag lämnas till elstängsel kring en liten fålla för kalvning och fölning.

Skador av björn på bikupor

Björnar kan ibland orsaka omfattande skador på bikupor, särskilt i anslutning till skogsmark. Skrämselanordningar så som ljud- och ljusskrämmor kan förebygga detta, men det effektivaste skyddet är tretrådigt elstängsel. Biodlare kan ansöka om bidrag mot kvitto på kostnader upp till 5000 kr för material och max 3000 kr för arbetskostnad.

Akutåtgärder

I akuta situationer kan Länsstyrelsen bidra med att sätta upp ett så kallat "akutstängsel", ett elnät som snabbt går att sätta upp, eller ett så kallat "lapptyg", en lina med tygremsor. Detta är kortsiktiga åtgärder som sker genom utlåning av materiel i avvaktan på att permanent skydd anskaffas. Om djurhållaren väljer att sätta upp elnät ska han eller hon få tydlig information om nackdelen med detta (t.ex. risk att djur fastnar i dem) samt information om att elnäten ska återlämnas till Länsstyrelsen inom fastställd tid. Länsstyrelsen bistår också med att lämna råd och information om övriga åtgärder, t.ex. ljud- och ljusskrämmor.

Boskapsvaktande hundar

Länsstyrelsen kan bevilja bidrag till hundar som vaktar tamdjur, om du väljer rätt typ av hund och följer riktlinjerna från Viltskadecenter. Bidrag lämnas med högst 10 000 kr.

Åtgärder mot lodjursangrepp i vilthägn

Lodjursangrepp är svåra att förebygga, men kan ibland vid upprepade angrepp orsaka stor skada i framför allt hjorthägn. Hägnat vilt räknas inte som tamdjur och det ställs högre krav på stängsel till vilthägn än på stängsel till tamdjur. Bidrag för att komplettera vilthägn med eltrådar kan ges om 15 kr/lpm (+ 5 000 kr till aggregat). Bidrag ges endast till hägn med tillstånd och vars maskor upp till 1m ovan mark är < 15 cm höga. Hjorthägn som har haft dokumenterade rovdjursangrepp under de senaste 5 åren prioriteras. I Viltskadecenters publikation "Bedömningar avseende rovdjursskador på hägnat vilt", 2014, finns en beskrivning av vad som krävs av ett vilthägn för att betraktas som rovdjursavvisande.

Försöksverksamhet

Metoder för att förebygga skador orsakade av rovdjur är under ständig utvärdering och utveckling. Länsstyrelsen bedriver en viss försöksverksamhet i samarbete med Viltskadecenter och berörda intressegrupper i länet, samt kan lämna bidrag till externa projekt för att utveckla förebyggande åtgärder. För närvarande prövas följande åtgärder i länet:

Åtgärder mot rovdjursangrepp på hund

På Viltskadecenters hemsida finns en lista över åtgärder mot viltskador på hundar. Länsstyrelsen kan i mån av medel ge bidrag med 2000 kr till skyddsvästar med piggar och med 3000 kr till elvästar för hundar som arbetar lösa på eftersök eller jakt inom område med stationär varg. Detta för att gynna användningen av skyddsväst till hund, så att en utvärdering snabbare kan göras om vilken effekt västarna har för att skydda hundarna vid vargangrepp.

Bidrag till vallning av tamdjur på sätrar

Länsstyrelsen kan i särskilda fall ge bidrag till vallning av tamdjur på sätrar. Bidraget ska ses som en tillfällig åtgärd och bedömning görs från fall till fall.

Bidrag till röjning under rovdjursavvisande stängsel

Inom ramen för "Fårprojektet", ett samarbete mellan Länsstyrelsen, Fåravelsföreningen och LRF, prövas subventionerad röjning under rovdjursavvisande stängsel i begränsad omfattning betessäsongen 2015.

Allmänt om ersättning för skador orsakade av rovdjur

Länsstyrelsen får enligt Viltskadeförordningen lämna ersättning till skador orsakade av vilt (däribland stora rovdjur) om det är uppenbart oskäligt att den skadelidande själv ska stå för kostnaderna som skadan föranleder. Länsstyrelsen ska särskilt beakta om viltet som orsakat skadan får jagas, skadans omfattning, samt möjligheten att genomföra en effektiv skydds jakt eller andra skadeförebyggande åtgärder. Ersättningen ska grundas på egendomens värde vid skadetillfället, och får endast lämnas för viltskada som anmälts utan dröjsmål samt besiktigats, om inte särskilda skäl föreligger. Ersättning får lämnas under förutsättning att det inte varit praktiskt möjligt att förebygga eller förutse skadan eller om särskilda skäl föreligger. Ersättning får inte lämnas till skada på egendom som inte används i näringsverksamhet, med undantag av häst, hund, utrotningshotade lantraser och nordiskt bi.

Ersättning för skador på tamdjur orsakade av rovdjur

Hos Länsstyrelsen kan du söka ersättning för skador på tamdjur orsakade av rovdjur. Länsstyrelsen följer normalt Viltskadecenters generella rekommendationer när det gäller ersättningarnas storlek (*"Rekommenderade priser på får och nötkreatur som angripits av stora rovdjur"* samt *"Ersättning för hund som angripits av stora rovdjur"*, Viltskadecenter 2014 och 2013). I ersättningen för får och nötkreatur inkluderas livdjurets värdet och avelsvärdet hos angripna djur, samt kostnad för merarbete som angreppet orsakat.

Länsstyrelsen kan även lämna ersättning för indirekta kostnader till följd av angreppet. Det kan handla om veterinär- och medicinkostnader, klippningskostnader, kostnader för borttransport och destruktion av de döda djuren samt uteblivna EU-stöd för bete under den aktuella betessäsongen.

Den som drabbats av skada orsakad av ett rovdjur ska utan dröjsmål anmäla detta till Länsstyrelsen. Viltskador ska alltid besiktigas av Länsstyrelsens besiktningsman, det är en förutsättning för att kunna få ersättning. Ansökan om ersättning ska vara inkommen inom tre månader efter det att skadan inträffat.

Indirekta skador

Stora rovdjur kan ibland skrämman nötboskap och hästar så att de skadas och/eller har sönder stängsel och flyr från betesmarken. De kostnader i form av merarbete m.m. som en sådan händelse orsakar, betraktas som en form av viltskada och kan ersättas under förutsättning att händelsen omgående anmäls till Länsstyrelsen och besiktningen styrker att skadan orsakats av rovdjur.

Villkor och förutsättningar ersättningar – tamdjur

- Vid angrepp i hage där stängslet uppfyller Viltskadecenters rekommendationer om rovdjursavvisande stängsel ersätts de skador som orsakats av angreppet.

- Vid angrepp i hage utan godkänt rovdjursavvisande stängsel ersätts skador vid ett första angrepp.
- Vid upprepat angrepp i hage utan godkänt rovdjursavvisande stängsel ersätts skador inom en begränsad tid, om rimliga akuta förebyggande åtgärder har vidtagits i samråd med Länsstyrelsen.
- Om den drabbade djurägaren inte satt upp rovdjursavvisande stängsel kring får, getter, alpackor eller bigårdar, trots tidigare angrepp lämnar Länsstyrelsen ersättning endast om det finns särskilda skäl. Detta gäller även då den drabbade djurägaren inte åtgärdat sådant som besiktningsmannen påpekat.
- Ersättning för dödade eller skadade tamdjur lämnas även i de fall en brukare ansökt om bidrag för rovdjursavvisande stängsel men fått avslag.
- Indirekta skador där tamdjur skrämts så att de skadats kan ersättas under förutsättning att händelsen omgående anmälts till Länsstyrelsen och att besiktningen styrker att skadan orsakats av rovdjur. Detta gäller även merarbete som hopsamling av djur o.dyl.

Ersättning för skador på hundar orsakade av rovdjur

Hundar som dödade eller skadats av rovdjur kan ersättas av Länsstyrelsen, enligt fastställda belopp i Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om bidrag och ersättningar enligt 11 och 12 §§ viltskadeförordningen (2001:724). Den som drabbats av skada på sin hund orsakat av ett rovdjur ska utan dröjsmål anmäla detta till Länsstyrelsen. Skadade eller dödade hundar ska alltid besiktigas av Länsstyrelsens besiktningsmän. Ansökan om ersättning ska vara inkommen inom tre månader efter det att skadan inträffat.

Villkor och förutsättningar ersättningar – hundar

- Skadad hund ersätts med maximalt 5000 kr för självrisk i försäkring, eller om hunden är oförsäkrad, för veterinärvård eller andra styrkta kostnader som skadan föranlett. Därutöver kan ersättning lämnas om maximalt 5000 kr.
- Dödad hund ersätts med maxbeloppet 20 000 kr.
- Ersättning för skadad hund som sedan avlider eller avlivas på grund av skadan, lämnas ersättning för både veterinärvård m.m. för den skadade hunden enligt första punkten och för den avlidna eller avlivande hunden enligt andra punkten.
- Ersättning utgår inte för hund som skadats eller dödade vid jakt, jaktträning, jaktprov eller motsvarande om skadan är orsakad av den djurart som jakten avsåg.